

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Servitutibus Prædialibus, Usufructu, & utroque Retractu, Pars II. de Emphyteusi, Pars III. de Locatione & Conductione

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. VIII. Farfen. bonorum. De renovatione concedenda hæreditati ultimi morientis ad favorem creditorum, si nullus illam adeat. Et de natura bonorum emphyteuticorum Abbatiae Farfen, Et an ea renovari ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74102](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74102)

Multò magis quia privilegium concernere videbatur favorem publicum, quod hæc principaliter, ut scilicet hæc bona non revertantur ad manus mortuas, sed remaneant penes illarum Civitatum & locorum habitatores, aliàs ob laicalium bonorum deficientiam notabiliter defecturos, sive depauperandos cum ipsius Principis & Reipublicæ præjudicio, quia cum ferè major pars bonorum istius regionis sit hujusmodi naturæ & qualitatis, si Ecclesia quæ nunquam moritur bona devolvenda per se retinere possit, tractu temporis sequeretur, quod omnia bona essent Ecclesiarum, unde habitatores, vel incrimem vitam ducere cogerentur, vel illam regionem deserere. Alia etiam addita satis efficaci ratione in eodem motu proprio canonizata, ac etiam ponderata in *Eugubina seu Fanen. emphyteusis* 20. *Aprilis 1654. coram Celfo inter suas dec. 192.* & de qua causa habetur etiam actum *hoc tit. disc. 5.* quod scilicet ista bona originariè essent de dominio privatorum, ab istis voluntariè tradita Ecclesiis cum hac lege ea ab ipsis deinde recipiendi, idque ratione protectionis & causa evitandarum confiscationum in illis calamitosis sæculis frequentium, unde propterea rationabiliter in *Casertan. seu Sarsinaten. Emphyteusis*, seu *laudemiorum* 22. *Junii 1643. coram Ghislerio dec. 400. part. 9. rec.* confirmata 16. *Junii 1656. coram Alberгато impress. post colluctationes Bondeni dec. 35.* firmatur, istis vel similibus privilegiis, privatorum pactis ratione publici favoris præjudicari non posse, ex regula generali deducta per canonistas *in c. cum contingat de foro compet. & per civilistas in l. 1. ff. solutio matrim. & alibi*, ut privilegiis publico favore principaliter inductis, privatorum conventionibus præjudicari vel renunciari non valeat, ut in materia retractus habetur hoc eodem libro supra sub tit. de servitutibus & retractu in *Romana transactionis disc. 80.*

Fortius addebam præmissa procedere in hac facti specie ex circumstantia meliorationis, quia ex antiqua concessione constabat, pro ea, sive pro intratura ejus occasione debita, soluta solum fuisse scuta quadraginta, quod arguit modicum bonorum valorem, desumptum etiam ex satis exiguo canone seu responsione, & tamen ex plantationibus, & aedificiis, aliisque melioramentis, quæ ex inspectione constabat esse recentia, bona effecta erant valde pretiosa valoris scutorum 6. m. unde dicebam, quod circumscripto etiam dicto privilegio, ex hujusmodi circumstantia notabilis meliorationis, quodque bona sterilia redacta essent ad fertilitatem, necessaria erat renovatio, neque Ecclesia poterat pro se retinere, attenda etiam dispositione juris communis, ut firmant alii allegatis *Berous conf. 98. lib. 1. Gratian. discip. 813. num. 33. & seqq. Mantico. de tacit. lib. 22. tit. 24. num. 16.* Et firmavit etiam Rota *decis. 11. n. 5. par. 2. recent. in Perusina bonorum 9. Maii 1653. coram Melio.*

Et licet de hujusmodi conclusione probabiliter dubitari posset, ubi accedit pactum expressum, ita ut procedat solum ad limitandam dispositionem juris communis, quasi quod emphyteuta sciens pactum, per quod renovationem Ecclesia nolente desperabat, ita meliorando Ecclesiæ donare voluerit, nihilominus in proposito, stante dicto indulto credebam istam esse circumstantiam satis considerabilem, ad effectum, ut præmissa facilius procedant, atque motus proprius non subjaceat pacto.

Excitata etiam fuit difficultas, An hæc suffragarentur in judicio possessorio, quatenus per dominium directum justificarentur jam dicta tria requi-

sita, ex quibus ipse in hoc judicio obtinere debet ut supra, & rationem dubitandi fortiter præbebat, Tum recepta conclusio, quod pro hujusmodi renovatione non competat actio vel remedium reale, sed solum actio personalis, seu jus implorandi officium Judicis, Tum etiam, quia sicuti quando actio est dubia, & altioris indaginis, interim respondendum est pro reo & antiquo possessore, ita ex identitate rationis respondendum est pro actore, quando actio est clara & certa, exceptio verò est turbida & altioris indaginis, quia cum actor jam fundatam habeat ejus intentionem, impediri non debet suæ actionis experimentum pendente altiori discussione exceptionis turbidæ. Ponderabatur tamen objectionem esse evitabilem, quia exceptionis indagatio non proveniebat ab extrinsecis circumstantiis facti, sed consistebat in puncto juris, qui in continentium librorum apertura terminari poterat, ac etiam quod ex punctualibus auctoritatibus ita firmantibus ad evitandum inane circuitum sufficeret probabilis præsentio renovationis *Valasc. consult. 157. numer. 29. & seqq. dec. 111. apud Possum de manus. motivum autem antiquæ traditionis ut supra deductum, non erat omnino tutum, ut advertitur disc. præced.*

F A R F E N .

B O N O R U M

P R O

COMMUNITATIBUS ABBATIAE
FARFEN.

C U M

A B B A T E .

Casus decisis per Congregationem deputatam pro
Communitatibus.

De renovatione concedenda hæreditati ultimi morientis ad favorem creditorum si nullus illam adeat.

Et de natura bonorum emphyteuticorum Abbatia Farfen. Et an ea renovari possint proximioribus sanguinis ultimi morientis non habentibus qualitatem hæreditariam.

S U M M A R I U M .

- 1 **C**asus controversæ.
- 2 De necessitate renovationis in Abbatia Farfen. & de ejus ratione.
- 3 Omnia bona possessa per incolas Oppidorum Abbatia Farfen. sunt de istius directo dominio.
- 4 Renovatio debetur hæredi rei familiaris, nec sola qualitas sanguinis sufficit.
- 5 Facultas disponendi de bonis emphyteuticis in hac Abbatia, quod intelligatur investitura durante.
- 6 Declaratur dec. 86. par. 5. recent.
- 7 Quid agendum ubi ultimo moriens relicto ære alieno nullum habet hæredem.

DISC.

DISC. VIII.

Um omnia bona, quæ possidentur per incolas viginti septem oppidorum existentium in Territorio Abbatiæ Farfen. essent de directo dominio ejusdem Abbatiæ, in emphyteusim concedi solita ad tertiam generationem, ut habetur etiam deductum in alia Farfen. sub tit. de feud. disc. 52. proindeque morientibus investitis absque prole, frequenter contingat casus devolutionis; Hinc Abbas prætere caput, vel bona devoluta pro se retinere, vel personis sibi benè visis concedere posse, præsertim ubi non adsunt qui ultimi morientis hæreditatem adire valeant, seu velint, in exclusionem ac præjudicium creditorum ejusdem deficientis, vel ejus majorum, quorum hypothecæ & jura, facto casu devolutionis evanuisse, ita ut ad ipsa bona nulla eis competeret actio, ex professo firmavit Rota dec. 86. par. 5. rec. sub cuius fundamentum Abbas hujusmodi prætensiones promovebat; Verùm quia id gravissimum causabat præjudicium prædictis incolis, eorumque commercio, Idcirco habito per Communitates omnes recursum ad Alexandrum VII. atque ab isto deputata particulari plurium Prælatorum Congregatione pro hujusmodi controversiis extrajudicialiter terminandis.

Pro Communitatibus in eadem Congregatione scribens, duos distinguebam punctos, quorum primus erat, An generatione finita, teneatur Abbas bona devoluta concedere proximioribus hæredibus ultimi deficientis, ita ut non valeat pro se retinere, nec aliis concedere; Alter verò, num posita necessitate renovationis, quatenus non invenitur deficientis hæres, illa facienda esset alicui ex creditoribus, vel alteri, qui onera hæreditaria suscipere se offerat, ad effectum ut creditoribus ex bonis renovandis, utpotè in morientis hæreditate remansis satisfieri posset.

Quatenus pertinet ad primum, omninò planam dicebam affirmativam pro necessitate renovationis concedendæ proximioribus hæreditariam qualitatem habentibus, quatenus non ad sit hæres extraneus ex testamento in eadem renovatione præferendus, cum ita expressè disponat antiquum ejusdem Abbatiæ statutum, ab antiquissimo & immemorabili tempore servatum, absque eo quod de contrario unquam doceretur constare, unde rectè concurrebat etiam consuetudo immemorabilis in proposito attendenda, ut in eisdem terminis necessaria renovationis per Ecclesiam concedendæ firmatur in Nonantulana Bonorum coram Mantica, quæ est dec. 11. par. 2. recen. Quod etiam de subjectæ materiæ natura omninò procedere dicebam ob commercii necessitatem, quia cum omnia bona per illos incolas possessa sint ejusdem naturæ, ut constat apud Pannam dec. 1221. in princ. illaque omnia sint per eosdem incolas meliorata, cum vineis, olivetis, arboribus, & ædificiis, si Ecclesiæ concederetur post finem trium generationum, bona devoluta vel devolvenda pro se retinere, unius vel duorum sæculorum spatio totum occupare posset, ne quicquam incolis remaneret, ita ut nec vivere, nec commercium habere possent, ideoque pro certo habendum venit, vel quod Abbatiæ sic ab initio convenit cum habitatoribus ad illa loca allectis, vel quod Abbatiæ fundator, ita pacto constituerit, vel (ubi Oppida essent antiquiora) quod Oppidani volunt.

Card. de Luca de Emphyteusi Pars II.

tariè omnia eorum bona libera dictæ Abbatiæ in protectionem sub hac lege dederint, eodem modo, quo de Statu Urbini, ac aliquibus Lombardia & Emilia partibus habetur in Eugubina seu Fanen. renovationis disc. 5. quas rationes in specie ponderat Rota apud Pannam d. dec. 1221. num. 8.

Et si rationes prædictæ, illa præsertim necessitatis commercii, vel altera voluntariæ oblationis induxerunt Pontifices ad hujusmodi necessitatem concedendam in locis, ubi non omnia bona talem habent naturam, sed quia de ipsorum notabili parte tractetur, ut in Lombardia habetur Bonifaciana, in Statu Urbini indultum Urbani VIII. in Civitate Perusii indultum Alexandri VII. editum ad tollendum controversiam, de qua in Perusina Bonorum 9. Maii 1653. coram Melio, multò magis in præsentibus, dum omnia bona sunt ejusdem naturæ, ita ut habitatores, nec quid minimum possideant liberum, quam veritatem idem Abbas agnoscendo, in hoc puncto dedit manus, & ita per dictam Congregationem absque controversia determinatum fuit.

Super secundo autem puncto, quatenus ageretur de concursu inter proximiorum hæredem sanguinis, & remotiorem vel extraneum hæredem rei familiaris, pariter plana fuit resolutio, renovationem scilicet deberi potius hæredi rei familiaris, ita ut qualitas hæreditaria omninò necessaria sit, quia cum ex consuetudine hujusmodi bona redacta sint ad instar allodialium, ac effecta libera dispositionis, ut firmatur apud Pannam dicta dec. 1221. Hinc proinde sequitur, jus petendi renovationem remanere in hæreditate ultimi morientis, ideoque hæredibus deberi, ut punctualiter in hac renovatione bonorum Abbatiæ Farfen. firmatur apud Burar. dec. 87. Et generaliter in Eugubina Emphyteusis 20. Aprilis 1654. coram Celso dec. 336. par. 11. recen. Et inter suas dec. 192. ac non semel habetur deductum in aliis sub hoc eodem titulo.

Major autem ac tota difficultas fuit in casu, in quo nemine comparente, qui ex testamento vel ab intestato hæreditatem ultimi morientis adire velit, nec renovationem petere, agatur solum de jure & interesse creditorum, stante dicta dec. 86. par. 5. recen. firmante facultatem disponendi vel hypothecandi deductam, vel ex clausula ad habendum, vel ex aliis investituræ verbis & clausulis, vel ex consuetudine, intelligendam esse locationem seu investituram durante, ita ut ea finita resolvantur & evanescant tanquam ex resolutio jure datoris juxta regulam textus in l. lex Veltigali ff. de pignor. ut copiosè in eadem decisione deducitur.

Verùm quicquid sit de dictæ decisionis subsistentia, de qua satis dubitari potest, Tum ex juris fundamentis, Tum ex aliis circumstantiis, Attamen eadem decisione retenta dicebam, quod cessante jure, & interesse Ecclesiæ, quæ non potest bona pro se retinere, sed de necessitate illa, uni vel alteri concedere tenetur, manifesta irrationabilitas ex hujusmodi prætensione resultaret, præjudicando creditoribus fœventibus causam onerosam, & contententibus de damno vitando cum gravamine animarum eorum, quid ebita contraxerunt, pro sola utilitate proximiorum, vel aliorum de solo lucro contententium.

Ideoque dicebam decisionem prædictam, ac propositiones in ea contentas intelligendas esse, ad effectum ut ipsa bona non remaneant affecta hypothecis, aliisque oneribus realibus per emphyteu-

phyteutam adjectis in præjudicium Ecclesiæ, & quatenus concernat ipsius jus & interesse, pro laudemis eidem ex causa renovationis præstandis, quo casu militaret ea unica probabilis ratio in fine dictæ decisionis iadducta, quod scilicet dari posset casus, quod bona tot tantisque oneribus gravata devolverentur, quod Ecclesiæ aliàs neque expediret pro se retinere, neque novum emphyteutam inveniret, qui consuetum laudemium pro renovatione solvere velle, atque ad hunc effectum dictæ decisionis fundamenta bene subsistunt. Non inde tamen inferri potest ad omnimodam bonorum libertatem, quia stant bene simul ipsa bona ex eorum peculiari natura & qualitate incapacia esse hypothecarum, aliorumque onerum realium, sive eadem onera certis casibus resolvi, & tamen consultum esse creditoribus ob eorundem bonorum transitum faciendum in hæredem rei familiaris, qui in actione personali, tanquam ex quasi contractu, teneatur solvere debita ultimi morientis, etiam per coactionem ad vendenda ipsa bona, ut detractio laudemio pro renovatione soluto, vel solvendo Ecclesiæ, utpote omnibus potiore & privilegiato, residuum pretii creditoribus liberetur. Ut habemus in feudis mixtis, præsertim Regni Neapolitani, super quibus certum est, tam ex jure communi feudorum in cap. Imperialem de prohib. feud. alien per Federic. quam ex ejusdem Regni jure municipali in Constitutione incipien. Constitucionem Diva memoria, absque Regio assensu, nec hypothecam, nec aliud onus contrahi posse, & tamen quia successivè, quamvis vocatus à lege sanguinis & investituræ, etiam contra expressum morientis feudatarii judicium, habere debet qualitatem hæreditariam, tenetur feudatarii debita solvere ex bene deductis per Francum dec. 1. & 704. Fab. de Ann. cons. 4. Marcian. jun. disput. 27. & alios Regnicolas passim, & frequenter in sua materia sub tit. de feud. Ideoque stant bene simul, ipsa bona, juxta sensum dictæ decisionis, non remanere alicui oneri reali obnoxia, neque Ecclesiæ præjudicari, ejusque jus & interesse salvum remanere, & nihilominus creditoribus esse consultum.

Ponderando etiam, ultra dictum absurdum inferendi damnum creditoribus causam onerosam foventibus pro sola utilitate captantium lucrum, alia etiam absurda & inconvenientia concurrere, illa præsertim quod bonorum possessores semper decederent sine hærede, quod in jure reputatur odiosissimum, ac etiam abstinerent ab ædificiis, plantationibus & melioramentis, & quod magis est, commercium omninò eis interdictum esset, quia nec dotes uxoribus affecurare, vel filiabus, aliisque conjunctis constituere possent, neque in eorum indigentis pecunias mutuas vel ad censum, seu sub alia specie contractus invenire, unde habitationem deserere cogentur, ne inermem vel adeò incommodam vitam deducerent. Ex quibus de mense Martii 1658. favore Communitatum juxta præmissa à dicta Congregatione justè prodiit resolutio per Motum proprium Papæ approbata, ita ut omnis controversiæ occasio in futurum cessaverit.

CIVITATIS CASTELLI
EMPHYTEUSIS
Ad petitionem
CAMILLÆ ET ALOYSIÆ SORORUM
DE LIBELLIS.

Responsum pro veritate.

De interpretatione investituræ emphyteuticæ Civitatis Castellii pro se, filiis & nepotibus masculis, & in istorum defectum pro una filia vel nepte, qua etiam patris habuerit hæreditatem; An scilicet importet emphyteusum ex pacto & providentia, vel potius hæreditariam seu mixtam; Et quoad vocationem filiaæ feminaæ, An censetur per vulgarem tantum, quatenus masculi non extent, vel etiam per speciem fideicommissariæ, quatenus extent & deficiant. Et quid si plures filiaæ feminaæ adsint, An numerus singularis resolvatur in pluralitates, Et quatenus non resolvatur, cui ex pluribus filiaabus debeatur successio vel renovatio; Et an dos à patre data hæreditariam qualitatem importare dicatur, unde verificentur illa verba, que etiam patris habuerit hæreditatem.

S U M M A R I U M.

- 1 **C**asus controversæ.
- 2 **V**ocatio femina in defectum masculorum in investitura, an censetur per vulgarem tantum.
- 3 **A** fideicommissis arguere licet ad emphyteusum vel feudum.
- 4 **L**icet vocetur una filia femina, attramen renovatio post finitam investituram debetur pluribus si adsint.
- 5 **A**liud est vocatio ex investitura, aliud renovatio, qua debetur feminis vel cognatis etiam si investitura sit masculina.
- 6 **U**bi duo requisita desiderantur, filiationis & hæreditatis, unum non sufficit, & sic in mixtis utraque qualitas requiritur.
- 7 **N**isi per hæredem sanguinis sit quominus sit hæres rei familiaris.
- 8 **R**enovatio regulanda est à natura investitura ad effectum videndi an debeatur ratione sanguinis, vel hæreditaria qualitas.
- 9 **Q**uod bona emphyteutica Civitatis Castellii sint hæreditaria vel mixta.
- 10 **D**e ratione ob quam hæc bona emphyteutica, ubi etiam haberent formam pacti & providentia, habere debent qualitatem hæreditariam.
- 11 **A**n filia femina habens dotem succedentem loco legitima, dicatur habere qualitatem hæreditariam.
- 12 **E**x statuto Civitatis Castellii dos non succedit loco legitima.
- 13 **D**eclaratur conclusio de qua n. 7. & 11.
- 14 **D**os est unversitas & res particularis respectivè.
- 15 **I**dem de feudo quando sit unversitas vel res particularis.
- 16 **Q**uando una tantum femina succedere potest & non requiritur qualitas hæreditaria, succedit primogenita.
- 17 **Q**uod successor in his bonis emphyteuticis teneatur ad debita defuncti.